

De aanbevelingen van het Nederlandse maatschappelijk middenveld voor de Overeengekomen Conclusies

68e sessie van de VN Commission on the Status of Women, 11-22 maart 2024

Het versterken van de positie van vrouwen en meisjes¹ is cruciaal in het tegen gaan van de toenemende armoede en genderongelijkheid in financiering en (financiële) instituties. Niet alleen is gendergelijkheid een fundamenteel mensenrecht, onderzoek heeft ook aangetoond dat gendergelijkheid bijdraagt aan het tegengaan van armoede en het tot stand brengen van vreedzame samenlevingen.ⁱ

Waar staan we?

De wereldwijde '*cost of living crisis*' waarbij onder andere levensonderhoud, brandstof, energie, transport, onderwijs, (geestelijke) gezondheidszorg en sociale zekerheid voor veel mensen onbetaalbaar wordt, heeft een ongelijke impact op meisjes en vrouwen in al hun diversiteit. De toenemende armoede hangt samen met (de gevolgen van) klimaatverandering en –rampen en humanitaire crises. Met name (gemarginaliseerde) vrouwen en meisjes worden hierdoor extra zwaar getroffen.ⁱⁱ

- Op dit moment schat de VN dat 388 miljoen vrouwen in armoede leven, tegenover 378 miljoen mannen. In het ergste scenario zijn dat zelfs 446 miljoen vrouwen tegenover 427 miljoen mannen.ⁱⁱⁱ
- Vrouwen en meisjes hebben minder toegang tot financiële middelen en hulpbronnen, (kwaliteits)onderwijs, werkgelegenheid, goede werkomstandigheden, een zeker en leefbaar inkomen, vermogen, ondernemerschap, financiële diensten en instituties en betaalbare en toegankelijke (publieke) voorzieningen.^{iv} Vrouwen en meisjes zijn hierdoor vaker afhankelijk van een partner en lopen een groter risico om in armoede te belanden of slachtoffer te worden van seksueel en gendergerelateerd geweld.
- De helft van de wereldbevolking is jonger dan dertig. Een groot deel van de jongerenpopulatie kampt met armoede, werkloosheid en een gebrek aan toekomstperspectief, met ernstige gevolgen voor toekomstige generaties.
- Vrouwen en meisjes zijn ondervertegenwoordigd in financiële instituties en besluitvorming, terwijl zij belangrijke *change agents* zijn in het voorkomen en bestrijden van armoede.

Cruciaal onderdeel van armoede is de ongelijke machtsverdeling tussen en binnen samenlevingen, de ongelijke verdeling van (on)betaald werk, en het onvermogen om andere heersende vormen van gendergerelateerde ongelijkheid aan te pakken, waardoor vrouwen en meisjes uit gemarginaliseerde gemeenschappen het verst achterblijven. Het erkennen en aanpakken van deze systemische uitdagingen vanuit een intersectioneel perspectief is van essentieel belang in de strijd tegen armoede en genderongelijkheid.

In het licht van de wereldwijde toenemende armoede, de crisis rondom bestaanszekerheid en de ongelijke impact hiervan op vrouwen en meisjes, formuleert het Nederlands maatschappelijk middenveld de volgende prioriteiten voor de Overeengekomen Conclusies.

¹ Waar we vrouwen en meisjes schrijven, bedoelen we altijd vrouwen en meisjes in al hun diversiteit, inclusief ondergerepresenteerde, rurale, inheemse, of ontheemde vrouwen en meisjes, weduwen, vrouwen met een beperking en LHBTIQ+ personen. Hiermee willen we recht doen aan de verschillende ervaringen en identiteiten van vrouwen en meisjes van alle leeftijden, etniciteiten, religies, culturele achtergronden, seksualiteiten, gender identiteiten, sociaaleconomische status, beperkingen enzovoorts.

1. Zorg voor een rechtvaardig economisch systeem en een gendertransformatieve en intersectionele aanpak in de bestrijding van armoede.

Om ongelijkheid en armoede terug te dringen is het noodzakelijk te investeren in een eerlijk en rechtvaardig economisch systeem, waarbij ongelijke machtsverhoudingen worden bestreden en de negatieve impact van crises (bestrijding), beleid en programma's op gendergelijkheid en mensenrechten op alle niveaus wordt voorkomen en tegengegaan.^v

De overeengekomen conclusies moeten daarom een beroep doen op lidstaten om:

- de inkomens- en pensioenkloof te dichten door iedereen gelijk te belonen voor gelijk werk en een basisinkomen te garanderen.^{vi}
- wetgeving te installeren om de openbare publicatie van gegevens over lonen en algemene beloning verplicht te stellen.^{vii}
- *genderbudgeting*^{viii} te implementeren in alle stadia van budgetterings- en planningsprocessen.
- te investeren in vrouwenrechten-, gendergelijkheids- en feministische organisaties en vrouwennetwerken in lokale gemeenschappen, en het erkennen van vrouwen en meisjes als *agents of change* in armoedebestrijding.
- een feministisch buitenlandbeleid te implementeren, waarbij vrouwenrechtenorganisaties en andere belanghebbenden worden betrokken bij (internationale) handelsonderhandelingen.
- een einde te maken aan institutionele en belastinggerelateerde genderdiscriminatie door hun fiscaal beleid regelmatig te onderwerpen aan ex-ante en ex-post genderanalyses en -evaluaties om te voorkomen dat belastingen, wetten, programma's of praktijken genderongelijkheid in inkomen en vermogen verder vergroten en de bestaande patriarchale en koloniale machtsstructuren en uitsluitingsmechanismen versterken.^{ix}
- het bestrijden van de risico's op en het tegengaan van armoede bij de allerarmste, gemarginaliseerde en gestigmatiseerde groepen, waaronder migranten- en vluchtelingenvrouwen en -meisjes, vrouwen en meisjes in rurale gebieden, het globale Zuiden, mensen met een beperking en inheemse vrouwen en meisjes.
- een einde te maken aan belastingontduiking door, en belastingvoordelen aan multinationals zodat landen deze belastinggelden kunnen gebruiken om armoede te bestrijden en te investeren in onderwijs en zorg en het behalen van de SDG's.

2. Vergroot de financiële zelfredzaamheid, zelfstandigheid, autonomie en inclusie van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit.

Vrouwen nemen wereldwijd minder vaak deel aan de formele economie en verdienen gemiddeld minder dan mannen voor hetzelfde werk, terwijl zij oververtegenwoordigd in laagbetaalde, onzekere en onveilige beroepen.^x Ook nemen vrouwen vaak meer (onbetaalde) zorgtaken op zich, waardoor zij minder tijd overhouden om (meer) te kunnen werken. Bovendien hebben vrouwen minder toegang tot (financiële) instituties en diensten.

De overeengekomen conclusies moeten daarom een beroep doen op lidstaten om:

- het recht van vrouwen op werk te beschermen en te bevorderen, en te zorgen voor gelijke toegang tot waardig betaald werk, ondernemerschap en innovatie, door onder andere het tegengaan van genderstereotypen, meervoudige en intersectionele vormen van discriminatie, uitbuiting en uitsluiting (inclusief Afrofobie^{xi}), het tegengaan van gendersegregatie, het bevorderen van een gelijke verdeling van zorgtaken door o.a. betaald ouderschapsverlof, een adequaat openbaar, toegankelijk en betaalbaar aanbod van kinderopvang en een adequaat beleid op het gebied van flexibele werktijden.^{xii}
- het ILO 190-verdrag te ratificeren, welke verplicht de lidstaten zorg te dragen voor laagdrempelige, veilig, eerlijke en effectieve procedures voor geweld en intimidatie op en rond het werk en het ILO verdrag 189, voor de bescherming van huishoudelijk werkers, naast het implementeren van de andere ILO-verdragen.
- te investeren in kwaliteitsonderwijs voor meisjes en vrouwen in al hun diversiteit, inclusief *evidence-based* seksuele vorming en onderwijs over seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, om onder meer gedwongen (kinder)arbeid, financiële afhankelijkheid en armoede te voorkomen.
- te investeren in programma's die vrouwen en meisjes inzicht en begrip geven in, toegang tot en controle over hun financiën, inkomen, hulpbronnen, kredieten, kapitaal en vermogen op alle niveaus.
- vrouwen en meisjes in al hun diversiteit gelijke, vrije en eerlijke toegang te geven tot instituties en (financiële) diensten, en volledige, betekenisvolle en effectieve participatie in besluitvorming, zeggenschap en eigenaarschap op alle niveaus binnen (financiële) instituties.

3. Elimineer (online en door technologie gefaciliteerd) seksueel en gender gerelateerd geweld (SGBV) en discriminatie.

Armoede hangt samen met SGBV: vrouwen en meisjes die in armoede leven lopen meer risico op meervoudige en intersectionele vormen van discriminatie, uitsluiting, kindhuwelijken, huiselijk of intiem partnergeweld, seksuele uitbuiting, kinderarbeid en mensenhandel, en hebben minder mogelijkheden om hieruit te ontsnappen.^{xiii} Bovendien zijn economisch geweld, zoals niet mogen werken of geen toegang hebben tot een bankrekening, en financiële onderdrukking vormen van SGBV^{xiv} met een aanzienlijke impact op de financiële positie en bestaanszekerheid van vrouwen.^{xv}

De overeengekomen conclusies moeten daarom een beroep doen op lidstaten om:

- economisch geweld en financiële onderdrukking te erkennen als vormen van SGBV.
- beleid, systemen en tools te ontwikkelen om risicofactoren en oorzaken van (online) SGBV op te sporen en aan te pakken, zonder de rechten van vrouwen en meisjes in te perken. Inclusief het tegengaan van (negatieve) stereotypen en machts- en afhankelijkheidsrelaties, en het betrekken van mannen en jongens.
- te waarborgen dat SGBV kan worden gerapporteerd via veilige, toegankelijke, vertrouwelijke en ondersteunende mechanismen, inclusief toegankelijke juridische mechanismen en het wegnemen van barrières die geworteld zijn in traditionele en genderstereotype normen. Ook dienen lidstaten veilige toegang tot schuilplaatsen te garanderen voor alle genders in al hun diversiteit.
- beschermen van allerarmste, gemarginaliseerde en gestigmatiseerde groepen vrouwen en meisjes in al hun diversiteit tegen SGBV, inclusief mensen uit de LHBTI+-gemeenschap en mensenrechtenactivisten en WHRDs, met respect voor hun mensenrechten, autonomie, privacy, veiligheid en waardigheid.

4. Vergroot de zichtbaarheid van armoede door het verzamelen, analyseren en rapporteren van kwalitatief hoogstaande gender-uitgesplitste en intersectionele representatieve data.

Om effectief beleid te ontwerpen, uit te voeren en te evalueren zijn representatieve, gender-uitgesplitste en intersectionele data over armoede op individueel niveau noodzakelijk. Alleen zo kunnen de specifieke behoeftes en belemmeringen van vrouwen en meisjes worden meegenomen.^{xvi}

De overeengekomen conclusies moeten daarom een beroep doen op lidstaten om:

- kwalitatief hoogstaande, naar gender uitgesplitste, gedisaggregeerde en intersectionele data te verzamelen, analyseren en rapporteren, met waarborging van privacy en mensenrechten en met expliciete aandacht voor verschillen en ongelijkheden in de specifieke behoeftes, kansen en situaties van vrouwen en meisjes in relatie tot armoede en financiering.^{xvii}
- ervoor te zorgen dat supranationale, internationale en nationale organisaties en lidstaten samenwerken om gestandaardiseerde methodes (verder) te ontwikkelen en implementeren zodat er op verschillende niveaus en over de tijd consistente, representatieve, kwalitatief hoogstaande data verzameld en vergeleken kan worden.^{xviii}

5. Betrek jongeren in besluitvorming, beleid en uitvoering op alle niveaus in de bestrijding van armoede en genderongelijkheid.

Jongeren in al hun diversiteit moeten direct over instrumenten en middelen kunnen beschikken die hun volledige, betekenisvolle en effectieve participatie in besluitvorming op alle niveaus mogelijk maken, zodat zij een betere toekomst voor iedereen kunnen vormgeven.

De overeengekomen conclusies moeten daarom een beroep doen op lidstaten om:

- te investeren in de capaciteit van jongeren en door jongeren geleide (feministische) organisaties en het erkennen en faciliteren van jongeren als leiders en *changemakers* in hun gemeenschap.
- jongeren te betrekken en laten meebeslissen in subsidieprocessen en besluitvorming, in het bijzonder jongeren die het minst profiteren van het bestaande patriarchale systeem², zodat het geld terecht komt waar dat het hardst nodig is en de meeste impact maakt.
- Jongeren en jongerenorganisaties toegang te geven tot financiering en subsidies door het wegnemen van obstakels zoals (gender)stereotypen en vooroordelen, taalbarrières, subsidiecriteria, ingewikkelde procedures, kosten, en compliance.
- volledige, betekenisvolle en effectieve participatie en inclusie van jongeren in internationale besluitvorming, conferenties en congressen te garanderen en faciliteren, onder andere door het wegnemen van barrières en het bieden van financiële ondersteuning.^{xix}

² Waaronder meisjes en jonge vrouwen in al hun diversiteit, LHBTI+-jongeren, jongeren met een handicap, rurale, inheemse, ontheemde, migranten- of vluchtelingenjongeren enzovoorts.

- ⁱ McKinsey&Company (2015). [The power of parity. How advancing women's equality can add\\$12 trillion to global growth.](#); USAid (2021). [A briefer: gender inequality causes poverty.](#)
- ⁱⁱ Crises vergroten de bestaande ongelijkheden. Vrouwen en meisjes worden harder geraakt in crises, omdat zij, onder andere, vaker in armoede leven, vaker de (onbetaalde) zorg dragen voor kinderen, ouderen, gehandicapten en kwetsbare mensen, waardoor zij grotere schokken moeten opvangen, minder toegang hebben tot hulpbronnen om uit hun situatie te ontsnappen, vaker te maken krijgen met gendergerelateerd geweld en minder inspraak hebben in besluitvorming en vredesonderhandelingen. Zie onder andere:
- https://www.awid.org/sites/default/files/atoms/files/icw_trendsregions.pdf
 - <https://www.ipff.org/blogs/why-are-women-and-girls-worst-affected-humanitarian-crises>
 - <https://www.who.int/news/item/06-07-2023-women-and-girls-bear-brunt-of-water-and-sanitation-crisis---new-unicef-who-report>
 - <https://interactive.unwomen.org/multimedia/explainer/covid19/en/index.html>
 - <https://plan-international.org/un/our-priorities/girls-in-crises/>
 - <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/09/policy-paper-global-gendered-impacts-of-the-ukraine-crisis>
 - <https://actionaid.nl/2022/11/14/the-gender-face-of-the-climate-crisis/>
- ⁱⁱⁱ <https://data.unwomen.org/features/poverty-deepens-women-and-girls-according-latest-projections>
- ^{iv} Minder dan de helft van de vrouwen neemt deel aan de beroepsbevolking, vergeleken met 75 procent van de mannen. Ook is de toegang van vrouwen tot financiële instituties onevenredig laag. In Sub-Sahara Afrika heeft slechts 37 procent van de vrouwen een bankrekening, vergeleken met 48 procent van de mannen, een kloof die de afgelopen jaren alleen maar groter is geworden. In Noord-Afrika stijgt de kloof in toegang tot financiering naar 18 procent.
- ^v Onderzoek benadrukt het economische belang van gendergelijkheid, inclusief grotere productiviteit en financiële stabiliteit. Zie
- <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2022/03/07/how-empowering-women-supports-economic-growth>
 - <https://www.cgdev.org/publication/closing-gender-pay-gaps>
 - https://eige.europa.eu/newsroom/economic-benefits-gender-equality?language_content_entity=en
- ^{vi} Vrouwen, vooral vrouwen uit minderheidsgroepen, vormen een groot deel van de laagbetaalde werknemers vergeleken met mannen. Van regeringen die een minimum leefbaar loon vaststellen – een loon dat werknemers in staat stelt om op adequate wijze de kosten van levensonderhoud te dekken (inclusief voedsel, kleding, huisvesting en andere essentiële behoeften) – is aangetoond dat ze de inkomensverdeling comprimeren en de inkomensverschillen tussen demografische groepen verkleinen, zoals aangetoond in Brazilië en Costa Rica ([World Bank](#), 2015).
- ^{vii} Meer transparantie op het gebied van beloning legt ongerechtvaardigde loonverschillen op grond van geslacht voor gelijk werk of werk van gelijke waarde bloot en helpt slachtoffers van loondiscriminatie hun recht op gelijke beloning af te dwingen. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/equal-pay/gender-pay-gap-situation-eu_en
- ^{viii} Genderbudgeting is een toepassing van gendermainstreaming in het begrotingsproces. Het omvat het uitvoeren van een gendergebaseerde beoordeling van begrotingen, het integreren van een genderperspectief op alle niveaus van het begrotingsproces, en het herstructureren van inkomsten en uitgaven om gendergelijkheid te bevorderen. Kortom, genderbudgettering is een strategie en een proces met als einddoel het bereiken van gendergelijkheid. Zie: EIGE 'What is genderbudgeting?'
- ^{ix} Landen uit het globale zuiden maken doorgaans meer gebruik van BTW om belasting te innen, maar deze raakt vrouwen en mensen in armoede zwaarder, omdat dit voor iedereen gelijk is in plaats van progressief (de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten). Ook het Nederlandse (fiscale) beleid heeft een schadelijke impact op de positie van vrouwen in het Globale Zuiden. Zie: https://actionaid.nl/wp-content/uploads/2019/03/ActionAid_BirefA4_lowres.pdf
- ^x International Labour Organization (2023). Spotlight on Work Statistics n°12.
- ^{xi} European Commission (2018). [Afrophobia: Acknowledging and understanding the challenges to ensure effective responses.](#) EU High Level Group on combating racism, xenophobia and other forms of intolerance; Tweede Kamer der Staten-Generaal (2015). [Het VN-decennium voor mensen van Afrikaanse afkomst](#) (bijlage bij 30950,nr.80).
- ^{xii} Empower Women (2020). [WEPs Guidance Note: Closing gender pay gaps.](#)
- ^{xiii} UN Women (2014). [Women and poverty.](#)
- ^{xiv} Council of Europe (2011), [Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence](#) (Istanbul Convention)
- ^{xv} Economisch geweld en financiële onderdrukking heeft invloed op de persoonlijke en professionele ontwikkeling en zelfstandigheid van vrouwen, hun fysieke en mentale gezondheid en zorgt voor economische onzekerheid (minder spaargeld, minder toegang tot inkomen en pensioenen, meer afhankelijkheid van sociale zekerheid, schulden etc). Ongeveer 90% van de vrouwen krijgt te maken met financieel misbruik als onderdeel van hun ervaring met gender gerelateerd geweld. Zie ook: https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/EIGE_Factsheet_EconomicViolence.pdf
- ^{xvi} Huidige data(verzamelingen) verhullen de werkelijke genderdimensies van armoede, omdat dit wordt gemeten op het niveau van huishoudens: alle leden van dat huishouden worden berekend op hetzelfde armoedeniveau. Dit is echter zelden het geval: vrouwen, kinderen, mensen met een beperking en ouderen krijgen bijvoorbeeld vaak kleinere porties voedsel en hebben vaak minder toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en sociale zekerheid. Zonder representatieve, gender-uitgesplitste en intersectionele data op het individuele niveau kan er geen effectief en gendersensitief beleid en interventies ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd worden voor het uitroeien van armoede, omdat de specifieke behoeftes en belemmeringen van vrouwen en meisjes niet meegenomen worden. ([World Bank, 2018](#)). Zo legde de Covid-pandemie raciale en etnische ongelijkheden bloot die in nationale statistieken onzichtbaar bleven, zie bijvoorbeeld: <https://globaldatajustice.org/gdj/1894/>.
- ^{xvii} Hardoon, D. (2023). [Improving gender data to leave no one behind.](#) Development Initiatives.
- ^{xviii} Round, J. I. (2012). [Aid and investment in statistics for Africa.](#) WIDER Working Paper 93/2012 UNU-WIDER.
- ^{xix} Best practices voor het ondersteunen van jongeren bij (internationale) congressen zijn onder andere: aanbieden van vooruitbetaalde reizen en accommodatie, hulp bij visumaanvragen en –kosten, bieden van financiële begeleiding en ondersteuning door o.a. duidelijke financiële richtlijnen te stellen, taalondersteuning, inclusief tolkdiensten of vertaald materiaal, om effectieve communicatie en inclusie van jonge deelnemers met verschillende taalachtergronden te garanderen. En jongeren niet belasten met extra kosten of fondsenwerving. Zie: <https://www.wetrustyouth.org/post/best-practices-in-supporting-young-people-to-attend-conferences>